

Referat

Møte om: Halvårlig politisk møte mellom statsråd Jan Tore Sanner og sametingspresident Aili Keskitalo.

Saksnr.:

Til stede: *Fra Sametinget:* Sametingspresident Aili Keskitalo, direktør Sametinget Rune Fjellheim, avdelingsdirektør for språkavdelingen Anne Britt Klemetsen Hætta, seniorrådgiver avdeling for rettigheter og internasjonale spørsmål Torvald Falch.

Fra Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet: Statsråd Jan Tore Sanner, statssekretær Anders Bals, departementsråd Eivind Dale, ekspedisjonssjef Bjørn Olav Megard, avdelingsdirektør Kristin Ryan, avdelingsdirektør Elin Bøe Elgsaas, seniorrådgiver Nancy Vibeke Olsen og rådgiver Kirsti Sveen Torjesen. Flere saksbehandlere deltok i deler av møtet, herunder underdirektør Hans Erik Børresen, prosjektleder Eirik Larsen, seniorrådgiver Anneline Ulfrstad, seniorrådgiver Hildegunn Heinum, seniorrådgiver Kristina Strædet Gitmark, seniorrådgiver Elle Merete Omma og seniorrådgiver Wenke Brenna.

Dato: 09.12.2013

Møteleder: Statsråd Jan Tore Sanner

Referent: FAD v/Kirsti Sveen Torjesen

Kopi:

Halvårlig politisk møte mellom sametingsrådet og statsråd Sanner

Sak 1. Statsråden ønsker sametingspresidenten velkommen

Statsråd Jan Tore Sanner ønsket sametingspresident Aili Keskitalo velkommen og sa at han hadde sett fram til dette første møtet. Statsråden viste til at disse halvårlige møtene er en viktig arena hvor Sametinget og departementet på politisk nivå kan ha dialog om ulike dagsaktuelle samepolitiske saker.

Statsråden understreket at konsultasjonsprosedyrene er ett av de viktigste samepolitiske virkemidlene for denne regjeringen. Ut fra hva statsråden har observert fungerer konsultasjonsprosedyrene langt på vei etter hensikten. Konsultasjonsprosedyrene legger til rette for direkte dialog mellom Sametinget og fagdepartementene. Statsråden sa at det likevel

er viktig for ham å ha god innsikt i bredden av samepolitiske saker, noe disse halvårlige møtene bidrar til.

Sak 2. Samisk språk

Gjennomgang av samelovens språkregler

Statsråden viste til at Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD), i samråd med berørte departementer, har foretatt en juridisk gjennomgang av samelovens språkregler. En rapport fra gjennomgangen ble oversendt Sametinget i august 2013 som grunnlag for fremtidige drøftinger og konsultasjoner om problemstillinger knyttet til språkreglene.

Statsråden viste videre til at det videre arbeidet må sees i sammenheng med kommunereformen, digitaliseringsarbeidet og andre politiske reformer. Sametingspresidenten ga uttrykk for at gjennomgangen av språkreglene i hovedtrekk er god, og at rapporten vil være et nyttig utgangspunkt for det videre arbeid. Sametinget ønsker at rapporten fra gjennomgangen kan være ett av grunnlagsdokumentene for en kommende utredning om samisk språk.

Konklusjon:

Sametingspresidenten merket seg innholdet i statsrådens orientering. Departementet tar sikte på å lage en oppdatert versjon av rapporten fra gjennomgangen, med tanke på offentliggjøring.

Utredning av om samisk språk

Sametingspresidenten understreket at samisk språk er en avgjørende verdi i det samiske samfunnet og derfor utgjør et grunnelement i den samiske kultur. Sametinget er derfor positiv til at det i Sundvolden-erklæringen står at regjeringen er opptatt av å ta vare på og utvikle samisk språk. Sametingspresidenten viste til at det er en utfordring å sikre og utvikle rammevilkår for at samisk språk, men at dette må skje slik at det er flere brukere av samisk, og at samisk brukes mer. Sametingspresidenten var opptatt av at lover og tiltak virket for dette.

Statsråden ønsket å vite hva som er de største utfordringene når det gjelder samisk språk i dag. Sametingspresidenten viste til at dette varierer fra sted til sted, mye avhengig av hvorvidt samisk er et minoritetsspråk eller om det er mange samisktalende i et område. Tjenesteyting på samiske språk hos offentlige myndigheter fungerer ikke godt overalt i Norge.

I kommunesektoren fungerer det bra mange steder, selv der samisk er et minoritetsspråk. Lavangen kommune ble trukket frem som et eksempel på en kommune som har hatt positiv utvikling. Sametingspresidenten viste til at Sametinget i større grad enn tidligere oppfordrer kommunene til å arbeide aktivt med språkutvikling, og at mange kommuner er ambisiøse i språkarbeidet.

Sametingspresidenten ga uttrykk for at det nå er behov for en utredning om rammebetingelsene for samisk språk. Hun understreket at en slik utredning bør følges opp

med beslutning om endringer/konkrete tiltak i inneværende stortingsperiode (jf. forslag til mandat). Ifølge sametingspresidenten er det flere argumenter som taler for en samisk språkutredning:

1. En utredning vil bidra til en nødvendig offentlig debatt og bevissthet om bruken av samisk.
2. Regional og kommunal sektor, som særlig berøres av språkreglene, må aktivt involveres om endringer og tiltak.
3. Rolle- og ansvarsfordeling for oppfølging, tilsyn og kontroll av språkreglene fortjener en bred vurdering.
4. Lovendringer og tiltak må ses i sammenheng.

Sametinget ser for seg tre former for gjennomføring av en språkutredning:

1. Sametinget oppnevner utvalg med mandat helt på eget initiativ.
2. Sametinget oppnevner utvalg med mandat etter drøfting med departementet. Departementet bidrar med finansiering av utredningsarbeidet.
3. Departementet oppnevner utvalg med mandat etter konsultasjonssammenheng med Sametinget.

Statsråden sa at departementet har behov for å se nærmere på både utkastet til mandat og de alternative modellene for oppnevning av et språkutvalg, før departementet kan gi en tilbakemelding på initiativet om å nedsette et samisk språkutvalg. Han ga videre uttrykk for at representanter for departementet ikke vil kunne delta som medlemmer i utvalget.

Konklusjon:

Departementet vil vurdere utkastet til mandat og de alternative modellene for oppnevning av språkutvalg og komme med en tilbakemelding til Sametinget.

Sámi Giellagáldu

Sametingspresidenten viste til at det er et stort behov for å utvikle det samiske skriftspråket. Arbeid med normering, utvikling av termer, stedsnavnsarbeid, veiledning og informasjon er stort. Dette må også samordnes over landegrensene. Sametingene i Norge, Sverige og Finland har etablert prosjektet Sámi Giellagáldu (Nordisk samiskspråklig fag- og ressurscenter) fra 2013 for å ivareta disse oppgavene på fem språk; sør-, lule-, nord-, enare- og østsamisk. Prosjektet er finansiert fram til juni 2014. Det er nå en hovedutfordring å etablere en fast finansiering til og mer permanent organisering av Sámi Giellagáldu. Sametingspresidenten understreket at det viktigste i denne prosessen vil være å få med den svenske og finske regjeringen på å finansiere språksenteret, og at det er ønskelig at statsråden tar dette opp med sine nordiske kolleger. Slik situasjonen har vært til nå, har det felles språksenteret for en stor del blitt finansiert av EU-midler.

Statsråden ga uttrykk for at et språksamarbeid på tvers av landegrensene vil ha positive ringvirkninger for revitaliseringen og utviklingen av samiske språk.

Konklusjon:

Statsråden merket seg at Sametinget i sitt budsjettbehov for 2015 har prioritert videre drift av Sámi Giellagáldu. Departementet vil vurdere saken nærmere i forbindelse med

budsjettarbeidet. Finansiering vil og kunne tas opp med statsrådskolleger i Finland og Sverige.

Sak 3. Budsjett

Budsjettering til samiske formål – system og roller

Sametingspresidenten innledet med å si at de årlige budsjettene er ett av de viktigste politiske verktøyene også i samepolitikken. Sametingspresidenten viste til at Sametinget lenge har etterlyst reelle forhandlinger om Sametingets budsjetttrammer og bevilgninger til samiske formål. Ifølge sametingspresidenten legger ikke dagens budsjetttrutiner opp til at Sametinget gis en selvstendig rolle i utforming og utvikling av samisk kultur. Dermed oppleves heller ikke Sametinget som hovedredskapet i samepolitikken.

Etter Sametingets syn er det behov for en bedre samordning av prosessen med å utarbeide Sametingets årlige budsjetter. Ifølge Sametinget sammenfaller de budsjettforslagene regjeringen fremmer sjelden med de budsjettbehovene Sametinget har prioritert.. Etter Sametingets syn er tiden nå moden for å vurdere å forenkle arbeidet ved at budsjettbehovene spilles inn til én adressat (departementet med ansvar for samiske saker), og at bevilgningene går over én budsjettpost. Sametinget antar også at en ny modell vil bidra til en rolleavklaring.

Statsråden viste til at diskusjonen om budsjettforhandlinger er et stort prinsipielt spørsmål som krever behandling i regjeringen og at det er lite trolig at regjeringen vil gå inn for en forhandlingsmodell. Statsråden mente imidlertid at Sametingets forslag om å se nærmere på en finansieringsmodell med én budsjettpost var interessant.

Konklusjon:

Departementet og Sametinget fortsetter på administrativt nivå drøftingene om å samle de årlige tildelingene til Sametinget på én budsjettpost.

Sametingets budsjettbehov for 2015

Sametingspresidenten presenterte Sametingets budsjettbehov for 2015, vedtatt i Sametingets plenum 5. desember 2014. Sametingspresidenten fremhevet følgende budsjettsaker som særlig viktige: Sámi Giellagáldu, samisk læringsressurs, byggesaker (herunder Saemien Sijte og nytt teaterbygg i Kautokeino), øke Sametingets kapasitet og næringsutvikling.

Konklusjon:

Statsråden tok Sametingets presentasjon til orientering, og viste til at Sametingets vedtak om budsjettbehov for 2015 vil inngå som ett av flere grunnlagsdokumenter i regjeringens budsjettarbeid.

Samefolkets fond

Avkastningsmodellen for Samefolkets fond erstattes fra 1. januar 2014 med ordinære, årlige bevilgninger. Statsråden understreket at dette ikke innebærer endringer i forutsetningene for fondet. Fondet beholder sin viktige symbolverdi, og de årlige tildelingene skal fremdeles gå til

ulike tiltak for å styrke samisk språk og kultur. Prioriteringen for bruk av midlene skal fortsatt fastsettes av Sametinget.

Sametingspresidenten reiste spørsmålet om hva omleggingen av fondet vil få av praktiske konsekvenser, nå når Sametinget skal forvalte fondet på tilsvarende måte som en ordinær 50-post. Hvilke rapporteringsrutiner vil departementet for eksempel legge til grunn for denne posten?

Sametingspresidenten viste videre til at Samefolkets fond og ordningen med billighetserstatning til dem som mistet skolegang på grunn av fornorskingsprosessen og 2.verdenskrig henger tett sammen. Sametinget får mange henvendelser fra eldre samer om muligheten til å få erstatning. Det kommer en del spørsmål om avgrensningen på hvem som kan få en slik erstatning. Sametinget mener det derfor er behov for at noen på statlig nivå, og som er ansvarlig for ordningen, informerer mer om hvordan ordningen fungerer.

Konklusjon:

Sametingspresidenten tok til etterretning statsrådets orientering om at forutsetningene for Samefolkets fond står ved lag. Departementet vil komme tilbake til de mer tekniske sidene ved omleggingen i tildelingsbrevet for 2014, eventuelt i eget brev.

Departementet vil se nærmere på hvilken informasjon som finnes om hvor mye som samlet er utbetalt til utdanningsskadelidte samer så langt, og eventuelt om kriteriene som har vært lagt til grunn i ordningen.

Sak 4. Konsultasjoner og oppfølging av Samerettsutvalget

Overordnet om hvordan prosedyrer og praksis fungerer

Sametingspresidenten innledet med å si at gjennomføringen av konsultasjonsprosedyrene, som ble avtalt med og fastsatt av Bondevik II-regjeringen, har styrket samspillet og samarbeidet mellom regjeringen og Sametinget om samepolitikken. Likevel er det fortsatt noen utfordringer. Etter sametingspresidentens syn vil det kunne iverksettes flere tiltak for å gjøre en god ordning enda bedre. Sametingspresidenten viste her til at det har vært særlige utfordringer i konsultasjonene med enkelte departementer. Utfordringene går på manglende informasjon i forkant og en opplevelse av at konklusjonen er gitt før konsultasjonsprosessen starter opp. Ifølge sametingspresidenten er det i slike saker vanskelig å argumentere for at konsultasjonsprosessen har vært reell og foregått i god tro. Sametingspresidenten fremhevet at en god konsultasjonsprosess både er et selvstendig mål og at det ofte henger tett sammen med resultatet i konsultasjonene.

Sametingspresidenten viste også til at det er ønskelig med mer åpenhet om prosess og tema for konsultasjoner som pågår. Når innholdet i konsultasjoner er unntatt offentlighet, har Sametinget ved flere tilfeller opplevd å bli beskyldt for å drive hemmelige prosesser. Sametinget mener det er behov for mer åpenhet om temaer for konsultasjoner og prosesser, for å legge til rette for mer offentlig debatt om sakene før det konkluderes.

Statsråden uttrykte forståelse for at Sametinget i mange saker ser det som fordelaktig å være mer åpen ut i offentligheten om konsultasjoner som gjennomføres. Statsråden viste til at en

god konsultasjonsprosess innebærer gjensidig tillit. Dersom partene har et ønske om å gå ut i offentligheten med informasjon om en konkret sak det konsulteres om, er det viktig at begge parter er enige om hvilken informasjon som kan gis ut.

Konklusjon:

Statsråden og sametingspresidenten var enige i at erfaringene med dagens prosedyrer blir drøftet videre i oppfølgingen av Samerettsutvalgets forslag til ny saksbehandlings- og konsultasjonslov. Statsråden tok for øvrig til orientering sametingspresidentens tilbakemeldinger om de utfordringene Sametinget erfarer i enkelte konsultasjonsprosesser.

Oppfølging av Samerettsutvalgets forslag om konsultasjonslovgivning og kartleggingslovgivning

Sametingspresidenten viste til at Samerettsutvalget som kjent fremmet tre hovedforslag i sin utredning fra 2007. Disse var 1) konsultasjonslovgiving, 2) kartleggingslovgiving og 3) styrings- og forvaltningslovgiving. Når det gjelder utvalgets forslag til konsultasjonslovgiving, ble konsultasjonene igangsatt i 2012. Sametinget har forventninger om at denne delen fullføres innen rimelig tid. Sametingspresidenten ga uttrykk for at det utrednings- og vurderingsgrunnlaget som foreligger, samt erfaringene med konsultasjonsordningen, tilsier at vi snart bør kunne konkludere om løsninger.

Statsråden viste til at oppfølgingen av Samerettsutvalget 2 er en meget omfattende sak, og at han som ny statsråd på feltet har behov for tid til å vurdere dokumentene i saken nærmere.

Konklusjon:

Statsråden merket seg Sametingets ønske om god framdrift i oppfølgingsarbeidet.

Sak 5. Nordisk samekonvensjon

Statsråden orienterte om at regjeringen nå arbeider med å få i stand en omforent holdning i regjeringen til hva rammene for de videre forhandlingene skal være. Statsråden signaliserte at det ikke kan forventes at regjeringen vil gå veldig mye lenger enn den forrige regjeringen i denne saken. Han uttrykte videre at regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Sametinget innen relativt kort tid med et konkret forslag til mandat.

Sametingspresidenten viste til at det er uheldig at Sametinget i Norge til nå ikke har hatt tale- og forslagsrett i forhandlingene, og slik har en svakere posisjon enn sametingene på svensk og finsk side, og at det er ønskelig å forankre prosessen i Sametinget.

Konklusjon:

Sametingspresidenten tok statsrådets orientering til etterretning og imøteser utkast til mandat.

Sak 6. Øvrige saker fra Sametinget på andre departementers områder

Mineralpolitikk

Sametingspresidenten innledet med å uttrykke håp om at regjeringen vil igangsette et arbeid med sikte på å endre mineralloven for å ivareta samiske rettigheter i hele det samiske området. Hun viste videre til at Sametinget også vil oppfordre regjeringen til å kommunisere en nøktern holdning til hva som faktisk er realistisk når det gjelder etablering av ny mineralindustri i nord. Hun ga uttrykk for at den nåværende loven ikke har Sametingets tilslutning, og at loven derfor ikke legger opp til forutsigbarhet for noen av de involverte partene, heller ikke mineralnæringen.

Statsråden viste til at mineralnæringen er et viktig satsingsområde for regjeringen. Han viste til at det i Sundvolden-erklæringen står at regjeringen vil legge til rette for vekst i mineralnæringen, blant annet ved å sikre forutsigbare og kunnskapsbaserte planprosesser. Samtidig er det i Sundvolden-erklæringen gjort klart at regjeringen vil ta vare på samisk kultur og de tradisjonelle samiske næringene.

Statsråden sa at det nødvendigvis vil være behov for dialog med samiske interesser og Sametinget for å finne løsninger ved mineralvirksomhet i samiske områder.

Konklusjon:

Statsråden merket seg sametingspresidentens vurderinger om mineralvirksomhet.

Várjjat Siida

Sametingspresidenten informerte om at Sametinget allerede for flere år siden har tatt til orde for at Ceavccageadgi/Mortensnes må vurderes for nominasjon på verdensarvlista. Dette kulturminneområdet ble fredet i 1988. Sametinget oversendte Riksantikvaren i april 2013 forslag om å nominere Várjjat siida – Mortensnes kulturminneområde til verdensarvsted.

Sametingspresidenten viste til at Stortingets energi- og miljøkomité i sin innstilling til kulturminnemeldingen våren 2013 ga en enstemmig merknad om å være åpen for Sametingets verdensarvinitiativ, jf. Innst. 499 S (2012–2013).

Konklusjon:

Statsråden merket seg Sametingets ønske om at regjeringen så snart som mulig vurderer en nominasjon av Várjjat Siida som verdensarvsted.

Norsk-svensk reinbeitekonvensjon

Sametingspresidenten innledet med å informere om at sametingene i Norge og Sverige, Norske reindriftssamers landsforbund (NRL) og Svenska Samernas Riksförbund (SSR) i september 2012 fikk i oppdrag av den norske og svenske regjeringen å utarbeide et forslag til endringer av norsk-svensk reinbeitekonvensjon. En samisk arbeidsgruppe har arbeidet med dette, og alle berørte reinbeitedistrikt og samebyer har vært involvert i prosessen. Sametingene i Norge og Sverige og SSR har gitt sin tilslutning til justeringsforslaget fra

arbeidsgruppen. Sametinget skal orientere om statusen i arbeidet til Landbruks- og matdepartementet i desember 2013 og håper nå på gjennomslag for forslaget i rapporten i både det norske og svenske landbruksdepartementet. Arbeidsgruppens forslag planlegges overlevert den norske og den svenske landbruksministeren så snart ministrene kan møte hverandre. Sametingspresidenten viste til at det siste forslaget er mer dynamisk og har mer tilslutning enn det forrige forslaget som ble lagt frem.

Konklusjon:

Statsråden uttrykte tilfredshet med at samiske interesser både på norsk og svensk side har gått sammen for å finne et omforent grunnlag for den grenseoverskridende reindriften. Statsråden noterte seg for øvrig sametingspresidentens orientering.

Kontorbygg

Sametingsdirektøren informerte om at Sametinget er i dialog med Statsbygg om planer om et tilbygg til Sametingets nåværende bygg. I den forbindelse uttrykte Sametinget bekymring for den høye kvadratmeterprisen det ligger an til i prosjektet til nå. Sametingsdirektøren viste blant annet til at kvadratmeterprisen for den nye sametingsbygningen i Inari er vesentlig lavere, selv med praktbyggstandard. Statsråden viste til at kostnadsnivået innenfor bygg er langt høyere i Norge enn i Finland, og at det derfor er vanskelig å sammenlikne priser direkte. Statsråden ga videre uttrykk for ønske om god dialog med Statsbygg i fortsettelsen og for at departementet vil følge med på saken.

Konklusjon:

Statsråden merket seg Sametingets orientering.